

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

A HEGEDŰ LELKE

Valamikor, úgy tizenkettedik évem kezdetén apám rábeszélte a zenetanulásra. Túrhető hallással bírtam, nem volt ellenemre a dal, a zene, ám hogy mások előtt fennhangon énekeljek, nálam arról szó sem lehetett. Az alkalmassági vizsga azonban komoly dolog, ezért ott mégis rászántam magam. Elénekeltem egy Petőfi-dal első strófáját, megismételtem a vizsgáztató tanár által lekopogott ritmust, s már meg is nyílt előttem a sebtében szervezett újlaki zenede kapuja. Rokonszenvem a tangóharmonika felé hajlott akkoriban. Igaz, egyet láttam csak addig közlőrl, s azt is egy tizennégy éves lány ölében, akinek karja és válla mozgására nyiladozva varázslatosan szólalt meg az a titokzatos hangszer. Nem tudnám már megmondani, hogy a búsongó szláv dallam melankóliája, vagy a lány szép arcának játéka fogott meg jobban, de fellobbant bennem a vágy – a harmonika iránt. A vágy pedig kényes portéka, mert amilyen boldogító és magasztos érzés tud lenni, annál kiábrándítóbb és lesújtóbb annak váratlan és gyors halála. Egy alkalommal, az iskolából hazatérve, szánalmasan kopott, vedlett hegedűtök várt az asztalon. Kivetett magából az álomvilág, csalódás görbítette le számát. Hozzá se értem, fel se akartam nyitni, de a hangszerekről már felvilágosított apám hozzám hajolt, s magyarázni kezdte, hogy a harmonika nehéz, egyfolytában lefelé húzza a fejlődésben lévő gyerek vállát, s idővel tán még tudóbajt is okozhat. Mindezt jó ismerősétől, leendő zenetanáromtól tudta, aki kiokosította az iránt is, hogy a sokféle zeneszerszám közül csakis a legnemesesbbel, a hegedűvel érdemes foglalkozni. Ha így van, hát legyen – bölintottam az okos érvelésre, s ezzel elkezdődött rövid és dicstelen zenei pályafutásom.

– Hallod, öcsém, oszt’ mék resztoránba’ fogsz majd muzsikálni, ha kitanulsz? – talált meg mindjárt egy gúnyos kérdés, amikor az első zeneóra indultam.

– Én hegedűművész leszek, nem muzsikos – feleltem kényszeredett mosollyal, s abba a válaszbba már beleszorult az én ébredező önérzetem is. Ettől kezdve mégis szégyellni kezdtem, hogy azzal a ronda hegedűtökkel kell végigvonulnom a városon. Bosszúsán rejtettem volna hónom vagy kabátom alá, de elég nagy volt ahhoz, hogy ne tehessem. Aztán... ha csak egy mód adódott rá, kihagytam a zeneórákat. Miklós tanár úr tekintete elkomorodott,

de nem tett le róla, hogy visszaigazítsa az én nemes hangszertől eltántorodott szívemet. – A hegedűnek lelke van – mondta –, csak annak engedelmeskedik, aki valóban ismeri és szereti, hangja azt képes akár a magasba is magával emelni. S hogy súlyos szavait nehogy légből kapott frázisnak véljem, meg is mutatta a hangszer belsejében a hát- és tetőlapot feszítő rövid kis fenyőpálcikát. – Ha ezt kivennénk, a hegedű teljesen megnémulna. Ez veszi át és adja tovább a húrok rezgését, ez kelti életre a hangszert.

A pálcika hangközvetítő szerepe hihetőnek tűnt, de hogy miért kell azt léleknek mondani, azt kissé már soknak tartottam. Mégis megvitattam magamban a hallottakat, és eldöntöttem: hogyha igaz a beszéd, bizonyára a hangszerkészítő mestertől származhat – átvitt értelemben is – a hegedű lelke. Egy anyalélekből tehát, s így mindjárt érthetőbb. Előbb azonban szoknia kell az új testet, ezért még sokáig nyugalomban marad. Mindaddig, amíg egy igazi zenész a saját lelke által fel nem keresi, át nem öleli, föl nem ébreszti. De az én lelkemet – úgy látszik – nem ilyen feladatra szánták, mert ösztönyszerűen tiltakozott a feladott gyakorlatokkal szemben, így hát az én Murzsa Gyulától, a legismertebb ugocsai prímástól vásárolt hegedűm hamarosan árván maradt, lelke pedig begubózott a totális csöndbe. Ha nem így alakul, ez a kis történet szépen bekerekedhetett volna, de így nyitott sebként éktelenkedett fiatal életem során még sokáig.

A Teremtő maga is megbánhatta, hogy életem ösvényét valamikor a zene földje felé terelgette, ezért tévedését, s hogy szeretett Ugocsáját, ezt a századok által sűrűn ostromozott kistájat is kárpótolja, igyekezett mielőbb helyre igazítani. A péterfalvai Pál Pistikét nem kellett különösebben a gyakorlás feladatára nógatni. Büszke, viski gyökerekkel bíró szülei maguk is zenészek; nagybátyja a csonka Máramaros leghíresebb harmonikása, jobbnál jobb tanítványok mestere volt; Pistike ily módon már születése előtt többszörös isteni áldással felérő, a legkiválóbb mesterhegedűkkel kompatibilis lelket kapott. S amikor már szinte mindent tudott a mesterségről, akadémikus tanárai után a tiszaujlaki Murzsa Gyulát is felkereste, hogy egy népzeneosztól tanulja el a lokális ízeket. Pistikétől, azaz Pál István Szalonnától, az Állami Népi Együttes vezető prímásától ismerjük a mester és tanítvány viszonyát híven kifejező anekdotát. '89 nyarán a tiszaujlaki Turul-emlékmű újjáépítése és avatása megdobogtatta minden jóérezsű magyar ember szívét. Az ifjú prímás és legényei a magas lépcsősoron álltak, rájuk bízta a hangos zenével való hívogatást. A helyszínre tóduló tömeget, amelyben ott lépkedett Murzsa mester is, nem kellett különösebben hívogatni, igyekezett a csoda látására

maga is. Gyula bácsi azonban a vígan áradó zeneszóra megtorpant, mutatóujját felemelte, s a rá figyelők ámulatára így szólt: Ni, ott meg én muzsikálok! S hogy a helyzet abszurditását mindjárt maga oldja fel, így folytatta: De az mégse lehet, mer' én itt megyek a csinált úton, a muzsika meg amott szól.

És szól azóta is a táncházakban, hatalmas népiünnepélyeken át a magyarság lelkének ünnepi állapotait megjelenítve a világ legtekintélyesebb színpadain. Nekem mégis a Röpülj páva rendezvényei a legkedvesebbek, ahol Pál István Szalonna a fiatalságnak húzza. Nincs annál nagyszerűbb látvány, amikor a népzeneben és néptáncban jeleskedő fiataljaink a nemes vetélkedésben, örömtől sugárzó arccal, önfeledten döngetik a deszkát! Ilyen az, amikor a hegedű és a közösség zenére szabaduló lelke boldog egymásra találásban összeborulnak.

